

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ'NDE ÇEVRE
KİRLİLİĞİ YASASI

Ahmet Cangüzel Taner

Fizik Yüksek Mühendisi

Türkiye Atom Enerjisi Kurumu (acant@taek.gov.tr)

Amerika'da küresel ısınma ve iklim değişikliği ile ilgili tartışılmalı Çevre Kirliliği Yasa Tasarısı Birleşik Devletler Senatosu gündeminde bulunmaktadır.

Amerika'da yaşayan insanların bir kısmı; petrol, doğalgaz ve kömür gibi fosil yakıtların kullanımı sonucu meydana gelen sera gazı emisyonları ve özellikle de karbondioksit emisyonları yada karbon salınımları neticesinde oluşan küresel ısınma ve iklim değişiklikleri sorunlarından kaygı duymaktadır. Diğer bir kısmı da fahiş oranlarda artan petrol, doğalgaz ve enerji fiyatlarından endişelenmektedir. Bunlar arasında da bilhassa her gün işe gidip gelirken kendi özel araçlarını kullananlar ve kitle taşıma araçlarından yararlananlar, aşırı yükselen ulaşım masraflarını nasıl karşılayacaklarını kara kara düşünmeye başlamıştır.

Çevre ve ailelerin bütçelerini çok yakından ilgilendiren kaygılandırıcı gelişmeler, Amerika'daki siyasi partilerin reklam panolarında da yer almaktadır. Çevre Kirliliği Yasa Tasarısı bu yıl sonunda yapılacak olan Başkanlık seçimi ile doğrudan ilgili değildir. Ancak, Amerikan Senatosu'nda görüşülecek tasarı, sera gazı emisyonlarının sınırlandırılması konusundaki yasal düzenlemeleri kapsamaktadır. Amerikan televizyon programlarındaki açık oturumlarda gündeme geldiği takdirde, ciddi ve yoğun tartışmaların yaşanması da beklenmektedir.

Senatör Joe Lieberman ve Senatör John Warner tarafından desteklenen söz konusu tasarının bu dönemde yasalaşması olası görülmemektedir. Aşırı engellemelerle karşılaşması muhtemel olan tasarının kadük olmaması ve de gelecek yasama dönemine kalmaması için, Senato'da en az 60 senatörün oyuna gereksinim duyulmaktadır. Yasa tasarısı için benzer engellemeler Amerikan Temsilciler

Meclisi'nde de yapılmaktadır. Tasarı yasalaşsa bile, kanun Başkan George Bush tarafından büyük bir olasılıkla veto edilecektir.

Tüm engellemelere rağmen, Senatör Lieberman ve Senatör Warner tarafından desteklenen önerge, emsallerine oranla yasama organlarında oldukça uzun bir yol almış gözükmektedir. Başkan adayları Barack Obama ve John McCain prensipte yasa tasarısını onaylamaktadır. Örneğin, önergenin temelini teşkil eden kuralda, karbon emisyonları yada karbondioksit salınımları için her yıl sürekli azalan miktarlarda emisyon ticari kota kağıdı veya salınım fonu yayınlamak sureti ile hükümet, sera gazı emisyonlarının kontrol altına alınmasını sağlayacaktır.

Demokratlar, seçimlerden sonra Kongre'de, yani, hem Senato hem de Temsilciler Meclisi'nde çoğunluğu sağlayacaklarından emin görünmekte, ayrıca **emisyon üst sınırı ve ticareti (cap and trade sistemi)** planına da destek vermektedir. Böylece, Lieberman-Warner yasa tasarısı, gelecekteki bir kanun önergesinin de muhtemelen temelini teşkil edecektir. Bu arada, tasarının en iyi şekilde yasalaşması için sıkı pazarlıkları kapsayan, uygun bir müzakere zemini de hazırlanmış olmaktadır.

Tasarının görüşülmeye başlandığı 2007 yılından beri, özellikle üç şikayet öne çıkmaktadır. Birincisi, tasarının getirdiği önlemlerin maliyeti çok yüksek ve bütçeye getireceği yükün de aşırı derecede büyük olmasıdır. Tasarının ekonomik sonuçlarının ne olacağına dair yapılan en az 10 ayrı türden çalışmanın içinde hiçbiri gerçek durumu yansıtamamaktadır. Sadece gerçek olarak görünen durum; Amerika Birleşik Devletleri'nde elektrik, doğalgaz ve benzin fiyatlarının yükseleceğinin apaçık ortaya çıkmasıdır. Şöyle ki, sera gazı üreten firmalar, çevreyi kirlettikleri oranlarda satın aldıkları karbon emisyon pazarlama fonları veya karbondioksit emisyonları kotaları yada karbon salınım kağıtları ücretlerinin bedellerini tüketicilere ödettireceklerdir. Böylece, zorunlu olarak küresel düzeyde zaten yüksek seyreden enerji fiyatlarının artmasında ilave baskı unsuru yaratmak sureti ile, Amerikan Başkanlık seçiminin kızıştığı çok hassas ortamda, seçmenler üzerinde olumsuz bir hava da oluşturulmuş olacaktır. Sanayiciler; enerji fiyatları aşırı ölçüde yükseldiği takdirde

hükümetin ekstra sınırsız sayıda karbondioksit emisyon fonu yada karbon salınım kotası kağıdı piyasaya sürerek elektrik, doğalgaz ve petrol ürünlerindeki artışları kontrol etmek için emniyet mekanizmasını işleteceğini beklemektedir. Buna karşılık yeşilci lobiler; tasarının çevre yararlarını gözetmesi gerektiğini ancak mevcut durumda politikacıların önergeye bakışından da kuşku duyduklarını belirtmektedir.

Bu arada, birincil enerji kaynakları arasında sayılan kömür, ham petrol, doğalgaz gibi kaynakların kullanımlarına federal düzeyde sınırlama getirilme olasılıkları nedeni ile Amerika'da sanayicilerin ve politikacıların gözünde yenilenebilir enerji kaynakları gelişimine paralel olarak birincil enerji kaynakları arasında gösterilen nükleer güç santralleri de ön plana çıkmaktadır. Alternatif enerji kaynakları arayışı çerçevesinde Amerika Birleşik Devletleri enerji eylem planları içerisinde enerji arz güvenliği açısından enerji kaynaklarının çeşitlendirilmesi ve enerji kaynak çeşitliliği sürdürülmesinde nükleer santraller önemli bir yer tutmaktadır. Mevcut enerji projeksiyonları göz önüne alındığı takdirde, modern nükleer emniyet ve nükleer güvenlik kapsamında Amerika'da yeni kuşak nükleer güç santralleri yada çağdaş yenilikçi nükleer reaktörler geliştirilmesine sanayiciler ucuz enerji üretimi ve politikacılar ise küresel ısınma ve de iklim değişiklikleri bakımından büyük önem vermektedir.

Diğer taraftan, gündemdeki tasarı hükümete fazladan salınım fonu yada emisyon kotası kağıdı yayınlama hakkını da vermektedir. Ancak, bu şekilde piyasaya fon sürülmesi, sadece gelecek yıllar için tahsis edilmiş mevcut karbondioksit emisyon fonları yada karbon salınım kota kağıtları stoklarından borçlanma suretiyle yapılabilecektir. Yasa tasarısında konu ile ilgili madde de emisyon tonu başına 22 dolar fiyat biçilmektedir. Tasarı, sadece bu değer üstündeki karbon emisyon fonları için borçlanmaya müsaade etmektedir. Halihazırda Avrupa'da karbon emisyonu fonları ton başına 40 dolar civarında işlem görmektedir. Lieberman ve Warner'ın önerdiği çevre kirliliği yasa tasarısında hükümetin gelirlerden daha fazla pay alması önlenmektedir. Karbondioksit emisyon fonları açık artırma ile pazarlanarak, yeni düzenlemeden en ağır şekilde etkilenecek olan firmaların ve tüketicilerin korunması sağlanmaktadır. Ayrıca, yurt

dışında karbon emisyonları sınırlandırması yapan Amerikan şirketleri de kanun kapsamı içine alınmaktadır. Önceden sadece ormancılık alanında uluslararası iş yapan şirketlerin yararlandığı haklara ilave olarak karbondioksit emisyonlarını azaltan Amerikan firmaları da yeni çevre kirliliği yasa tasarısından fayda temin etmektedir. Teorik olarak bu şekilde yurt dışında faaliyet gösteren Amerikan şirketlerinin maliyetleri düşürülmektedir.

Ancak tasarı sınırlı sayıdaki Amerikan firmasının bu haklardan yararlanmasına izin vermektedir. Tasarıya konan bu sınırlama ikinci bir şikayet konusu olarak ortaya çıkmaktadır. Söz konusu yasa önergesi ile Amerikan imalat sanayi firmaları, yurt dışı rakipleri ile rekabet edemez bir konuma getirilmektedir. Örneğin; Çin ve Hindistan'a ait firmalar alabildiğine çevre kirliliği yaratırlar iken, yasa tasarısı Amerikan firmalarını sınırlamakta ve uluslararası rekabet gücünü düşürmektedir.

Tasarı gerçekte gelişmekte olan ülkelere ödül yerine cezai müeyyide yada yaptırım getirmektedir. Önergenin asıl metninde 2020 yılına kadar çevre kirliliği konusunda politikalarını değiştirmeyen Çin ve benzeri ülkelerden yapılacak enerji yoğun ithal ürünlerine ağır ithalat vergileri konmaktadır. Yasa tasarısını kararsız Kongre üyelerine daha şirin göstermek için, asıl kanun metni üzerinde bir değişiklik yapılarak gerçekçi olmayan şekilde süre 2014 yılına indirilmiştir. İthalat vergilerinin kapsamı da yasa tasarısının son halinde çarpıcı biçimde genişletilmektedir. Nerede ise ithal edilen her ürün kanun tasarısı içine alınmaktadır. Sonuç olarak Amerika Birleşik Devletleri Çevre Kirliliği Yasa Tasarısı ayrıntılı tarzda tefsir edildiği takdirde, gelişmekte olan ülkelerin Amerika'ya olan ihracatı durma noktasına gelmektedir.

Kaynakça: İklim Değişiklikleri, Ahmet Cangüzel Taner, Çağın Polisi Dergisi, 53.sayı, 2006.
Kyoto Protokolü Sonrası Küresel Isınma ve İklim Değişiklikliği ile ilgili Olası Son Gelişmeler, Ahmet Cangüzel Taner, Çağın Polisi Dergisi, 80.sayı, 2008.
Küresel Isınma, Ahmet Cangüzel Taner, Çağın Polisi Dergisi, 60.sayı, 2006.

Küresel Isınma Mekanizmaları, Ahmet Cangüzel Taner
Çağın Polisi Dergisi, 61.sayı, 2007.

İklim Değişikliklerinin Maliyeti, Ahmet Cangüzel
Taner, Çağın Polisi Dergisi, 64.sayı, 2007.

Sera Gazı Emisyonları, Ahmet Cangüzel Taner,
Çağın Polisi Dergisi, 65.sayı, 2007.

İklim Değişiklikleri ile ilgili IPCC'nin Son Raporları,
Ahmet Cangüzel Taner, Çağın Polisi Dergisi, 67.sayı,
2007.

Karbon Emisyonları ve Karbondioksitin Akiferlerde
Depolanması, Ahmet Cangüzel Taner, Çağın Polisi
Dergisi, 68.sayı, 2007.

Amerika'da Küresel Isınma ile ilgili Politika Değişimi,
Ahmet Cangüzel Taner, Çağın Polisi Dergisi, 66.sayı,
2007.

Haziran 2007'de bir araya gelen G8'lerin Gündemi:
Küresel Isınma, İklim Değişikliği ve Sera Gazı
Emisyonları, Ahmet Cangüzel Taner, Çağın Polisi
Dergisi, 70.sayı, 2007.

Nükleer Reaktörler, Ahmet Cangüzel Taner, Çağın
Polisi Dergisi, 63.sayı, 2007.

Nükleer Enerji, Ahmet Cangüzel Taner, Çağın Polisi
Dergisi, 62.sayı, 2007.

Yeni Nesil Nükleer Güç Reaktörleri, Ahmet Cangüzel
Taner, Çağın Polisi Dergisi, 57.sayı, 2006.

Nükleer Güç Santralleri ve Nükleer Enerjinin Geleceği,
Ahmet Cangüzel Taner, Çağın Polisi Dergisi, 72. sayı,
2007.

Atom, Radyoaktivite, Radyoizotoplar ve Radyasyon
Türleri, Ahmet Cangüzel Taner, Çağın Polisi Dergisi,
73.sayı, 2008.

Nükleer Güç Santralleri Gelişiminde Nükleer Emniyet
ve Nükleer Güvenlik, Ahmet Cangüzel Taner, Çağın
Polisi Dergisi, 74.sayı, 2008.

İngiltere’de Enerji Arz Güvenliği, Enerji Kaynaklarının Çeşitlendirilmesi, Nükleer Santraller ve Yenilenebilir Enerji Kaynakları, Ahmet Cangüzel Taner, Çağın Polisi Dergisi, 75.sayı, 2008.

Nükleer Enerji Santralleri, Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Geleceği ve Enerji Kaynak Çeşitliliği, Ahmet Cangüzel Taner, Çağın Polisi Dergisi, 76.sayı, 2008.

Nükleer Santraller ve Gelecekteki Nükleer Enerji Projeksiyonları, Ahmet Cangüzel Taner, Çağın Polisi Dergisi, 78. sayı, 2008.

The Economist Dergisi (07 Haziran - 13 Haziran 2008).

İnternet site: www.caginpulisi.com.tr